

המוכר שטר חוב להבירו, וחזר ומחלו המלוה את החוב ללוה, הרי זה מחול, ואף שכבר מכר את החוב לאחר, ואפילו יורש של המלוה מחול –

א-כ שמע מינה ממה שלא חששו להפסד הלקוחות שלא כדין בהחזרת השובר לבעל על ידי הודאתה: איתא לדשמואל [דינו של שמואל, אמת הוא], דאמר שמואל:

לוקח, ויחזיק הבעל בקרקע המיוחדת לו לכתובתה שלא כדין, משמע, שאם לא נחזיר לו את השובר, יוציאו הם ממנו את הקרקע המיוחדת לכתובתה, ולא יוכל לטעון: "מספק איני נותן את הקרקע"; וראה עוד שם מה שהעיר מלשון הגמרא.

ובחידושי רבי שמואל שם ובעמוד יט תלה נידון זה במחלוקת הפוסקים, גבי שטר חוב או כתובה שנמצא שובר עליו, ואין בית הדין מחזיר את השובר מספק שמא מן המלוה נפל, אם יוכל הלוה לטעון: מספק אין אני משלם כי מוחזק אני ו"המוציא מחבירו עליו הראיה", שה"חלקת מחוקק" וה"בית שמואל" סוף סימן קי כתבו לענין שובר כתובה, שהיות ומספק אין אנו מחזירים את השובר לבעל, הרי שטר הכתובה בחזקתו וגובה האשה בו, ואילו דעת הדרישה באבן העזר שם, והט"ז בחושן משפט סימן סה ס"ח היא, דמכל מקום מידי ספיקא לא נפקא, וכיון דהלוה מוחזק במעות, אין מוציאים מידו ד"המוציא מחבירו עליו הראיה"; ונמצאו דברי רבי עקיבא איגר שנויים במחלוקת זו.

וראה ב"שיעורי רבי שמואל" בעמוד יט שם, שביאר את סברתם של ה"חלקת מחוקק" וה"בית שמואל", שהיא משום: "דאף דלענין השבת אבידה הוי ספק גמור ממי נפל מן מהלוה או מהמלוה, דהא איכא שובר לפנינו, ולא ידעין ממי נפל והוא ספק השקול, מכל מקום לענין הספק עצמושופעל ההלואה עצמה אם נפרעה או לא, אין השובר הזה עושה ספיקות כדי לחשוש שהיה מעשה חדש של פרעון אלא השטר בחזקתו, דמה שנמצא שובר בשוק בלי שום ראיה שהיה ביד הלוה, אין זה עושה ספק לפנינו

בשובר ואין לכם בכתובתה ולא כלום, שהרי מידי ספק לא יצא שמא אכן נמסר השובר ביום שנחתם, והוא הרי מוחזק הוא, ו"המוציא מחבירו עליו הראיה"; ואם כן מה איכפת לנו להחזיר לו את השובר!?

וביאר רבי עקיבא איגר: אם לא יחזירו לו בית דין את השובר, כי אז כשיבוא לטרוף, יחשבו הלקוחות שמסתמא ביום שנכתב נמסר כסתם שובר, ולא יעלה בדעתם לחפש ראיות משלהם שמא לא ביום שנכתב נמסר; אבל אם לא יחזירו לו את השובר, יעלה בדעת הלקוחות לחפש ראיה שמא לא נכתב ביום שנמסר, ומשום חשש זה אין לנו להחזיר לו את השובר; ועל גמרא זו סמך רבי עקיבא איגר, בפירושו שהובא לעיל בעמוד א [בהערה 9 אות ג] על דברי הרשב"א גבי שטר שחרור, שפירש את חשש הרשב"א שם, שאין מחזירים כדי להמריץ את הלקוחות לחפש ראיה שלא נמסר ביום שנכתב, ראה שם; [ויש להטעים את ביאורו של רבי עקיבא איגר בסוגייתנו, שהלקוחות לא יחפשו ראיה משום שיסמכו על בית הדין שמסתמא בדק את הדבר, שאם לא כן לא היה מוסר, וכאשר מתבארת סברא זו בגמרא לעיל גבי שטר חוב, ומן הסוגיא כאן הרי מוכח שסברא זו נכונה גם גבי שובר, וכמבואר באות א; אבל אם לא יחזירו בית הדין את השטר, לא יהיה להם על מי לסמוך, ויטרחו לחפש ראיה שמא לא נמסר ביום שנכתב; אך מדברי רבי עקיבא איגר נראה שאין צורך להגיע לזה].

ג. וב"שיעורי רבי שמואל" עמוד נט, העיר, שמלשון רש"י שכתב בביאור החשש בסוגייתנו: "ומפיק לשובר, שכתוב בניסן ויקדום לשטרו של

ומשום כך אין כאן הפסד הלקוחות אפילו אם באמת קנו את הכתובה קודם למסירת השובר לבעל, כי מסירת השובר לבעל בתשרי, הרי זה כמי שמחלה לבעל את כתובתה, (1) ובדין הוא מפסידם.

אביי אמר:

ומבואר מדברי רש"י, שמסירת השובר לבעל בתשרי [שהוא זמן המסירה האמיתי לפי חשש הגמרא] היא המחילה.

[ויש לעיין: והרי יש לחוש, שמא בתחילה לא מסרה לו כלל את השובר, ועכשיו משקרת היא שמסרה לו את השובר; והיה לו לרש"י לפרש, שהודאתה עכשיו כדי שימסרו את השובר לבעל, היא המחילה, ולא המסירה בתשרי לבעל [וראה הערה כעין זו בהערה 3]; וב"שיעורי רבי שמואל" עמוד 8 אכן הבין ברש"י שההודאה עכשיו היא המחילה; וראה במהרש"ל שכתב: דעת רש"י שכבר מחלה בשובר, ומשמע כפי שנתבאר, אך הגר"ש הבין במהרש"ל כדבריו].

ב. והנה לשון רש"י בהמשך הסוגיא בד"ה לשתי כתובות, הוא: "שמא שני שטרי כתובה היו לה, ויש לחוש שמא מסרה אחד ללוקח, ובאה לחזור בה ולמחול אצל בעלה, ומוסרת לו שובר המוקדם לשטר של לוקח, אלא ודאי איתא לדשמואל, ומתוך שבידה למחול שטר כתובתה לבעלה עכשיו, לא חיישין לשמא כתבה ליתן בניסן [ולא מסרה עד תשרי]"; ומלשונו של רש"י שהזכיר לשון מחילה על מסירת השטר בתשרי, משמע כפירוש רש"י כאן; אך סוף לשונו: "מתוך שבידה למחול שטר כתובתה לבעלה עכשיו, לא חיישין לשמא כתבה ליתן בניסן ולא נתנה עד תשרי", משמע שהודאתה עכשיו היא המחילה, ולשון "מתוך" משמע קצת שאין ההודאה עצמה מחילה, אלא

לאורועי שטרא, דאין זה שור שחוט לפניך, דאף דאפשר רבאמת נפרע, ומן הלזה נפל, מכל מקום כל זמן דלית לן צד ראייה לומר כן אין זה עושה ספיקות לפנינו, והרי השטר בחזקתו, ואחר כך מצאתי בתורת גיטין [יו א], בההיא דגט שחרור שנפל, דכתב נמי כן, דאטו גט ושחרור הנמצאים באשפה מידי מששא אית ביה"; וראה עוד שם. ד. וב"כתב וחותרם" לקמן כ כ ב נקט רבי עקיבא איגר כדבר פשוט, שבמציאת שובר אין בעל החוב יכול לגבות, כי יאמר הלזה: "המוציא מחבריו עליו הראיה", אך כתב שראה ב"חלקת מחוקק" ו"בית שמואל" שכתבו לא כן, אך לא הביאו ראייה לדבריהם.

והביא שבשו"ת "פני יהושע" סימן 2 נקט אף הוא כשיטתם, וה"פני יהושע" הביא ראייה מסוגייתנו, שאם לא כן, מה מקשה הגמרא בסוגייתנו שלא נחזיר את השובר משום החשש שלא נמסר ביום שנכתב, והרי אף אם לא נחזיר את השובר, יפסיד הוא את הלקוחות מספק [וכקושיית רבי עקיבא איגר דלעיל], ובהכרח שאין הוא יכול לטעון כן; וראה עוד שם מה שכתב ה"פני יהושע", ומה שהשיג על כל דבריו רבי עקיבא איגר שם.

1. נתבאר על פי פשוט משמעות לשון רש"י כאן בד"ה איתא לדשמואל, שכתב: "הלכך אם מכרה זו כתובתה באייר ... וחזרה ומחלתה לבעל בתשרי, מחול, ושפיר טריף בעל";

השובר הלוא כתוב בניסן, ושובר בזמנו החתום בו טרף, כלומר: חלות השובר הוא מזמן חתימתו, אם לבסוף נמסר השטר לידו, ואם כן אף אילו היה כן שלא מסרה לו אלא עד תשרי, הרי שמסירה זו שמסרה לו בתשרי, (3) מועילה שיזכה הוא בשובר מזמן חתימתו, ומכירה שמכרה בינתיים אינו כלום.

ומפרשינן: אביי בזה לטעמיה הוא, דאמר: "עדיו בחתומיו זכין לו". (4)

מתניתין:

משנה זו דנה במוצא שטרות שאין בהם חשש של פרעון וקנוניה, כגון שטרות בין דין, הואיל וגם אין לחשוש בהם שמא לאחר

ורבא אמר: (2) אי משום שטר כתובה שהוא בידה, אין די בזה, כי חיישינן לשתיה כתובות, שמא שתי כתובות היו לה, ויש לחוש שמא מסרה את האחד ללוקח כשמכרה לו

ואביי אמר: אין לסייע לשמואל מן הברייתא משני טעמים:

הדא: כי יש לומר — כפי שאמר אביי בתחילה — דהכא במאי עסקינן בששטר כתובה יוצא מתחת ידה, ולשתי כתובות לא חיישינן, ובהכרח שלא מכרה את כתובתה.

ועוד פירוש אחר בברייתא: לכך אין אנו חוששים לשמא כתבה בניסן ולא נתנה עד תשרי ויפסידו הלקוחות, משום שאפילו אם היה כן אין מכירתה מכירה, שהרי כיון שזמן

אמר לך", אלא אמר כן רבא בהדיא לדחות את דברי אביי, ואף אביי בעצמו השיב לו.

3. א. נתבאר על פי רש"י, ראה לשונו. [ויש לעיין: והרי שמא לא מסרה לו אפילו בתשרי, וכל שלא הגיע השטר לידו אין הוא זוכה משעת חתימה, כמבואר ברש"י; והיה לו לרש"י לפרש שעכשיו בשעת הודאה הרי זה מסירה; וראה הערה כעין זו על רש"י לעיל בהערה 1].

לכאורה צריך ביאור: והרי לפי החשש שמכרה את הכתובה לאחר קודם תשרי, אם כן אין היא בעלת דבר למסור את השובר, שהרי הכתובה כבר אינה שלה; וראה בזה ב"פני יהושע", וכתב שם, שכל המפרשים האריכו בענין זה, עיין בספר המלחמות, ובש"ך סימן לט".

4. ביאור ענין "עדיו בחתומיו זכין לו" בשובר

נאמנת היא בהודאתה שמסרה לו את השובר ביום שנחתם, במיגו שהיתה מוחלת לו עכשיו את הכתובה; וכן כתב ב"שיעורי רבי שמואל" שם, שאכן מלשון רש"י כאן משמע שהוא מטעם מיגו, וכאשר כן היא דעת התוספות ועוד ראשונים.

ג. הקשו הראשונים המפרשים בגמרא שהיא נאמנת מטעם מיגו, שהרי אין זה מיגו, כי אילו היתה מוחלת היתה חייבת לשלם את הכתובה מדין מזיק על ידי "גרמי", שהרי מפסדת ללוקח את חובו; וכתב ה"נמוקי יוסף": "איכא למימר, דלאו מדין מיגו אתינן עלה, אלא דכיון דקא מודה דפריעא היא, ושובר מעליא היא זו היא מחילתה וכמאן דאמרה מחול לך דמי"; ופשטות דבריו הוא, שההודאה מועילה מדין מחילה, אך ראה ב"שיעורי רבי שמואל" שם, שהכריח לפרש את דבריו באופן אחר, ראה שם.

2. מהמשך לשון הסוגיא מוכח, שאין זה "ורבא

שנכתבו נמלכו עליהם בית דין שלא ניתנם, הרי זה יחזיר. כמו אם מצא שטרות בתוד דבר שיש בו סימן או מצאם באופן שיכול לשמש סימן, הרי זה יחזיר לבעל הסימן.

א. **מצא איגרות שום** – שטרות שבין דין כותבים למלוה, שהעריכו את הנכסים של הלווה בכך וכך ונתנו אותם למלוה בחובו.

ואיגרות מזון – שטרות שבין דין כותבים לאשה, שבעלה קיבל עליו לזון את בתה שמעלה הראשון⁽¹⁾.

שטרי חליצה – שכותבים בית דין ליכמה שחלצה בפניהם⁽²⁾.

ומיאורנין – יתומה קטנה שהשיאוה אמה או אחיה, כל זמן שהיא קטנה רשאית היא

למאן כבעלה ולומר בפני שלושה⁽³⁾ שאינה רוצה בו כבעל, והיא יוצאת ממנו בלא גט, ובית דין נותנים לה שטר שמיאנה בפניהם לראיה שיכולה להנשא לאחר.

ושטרי בירורין – שכתוב בהם, שבעלי הדין, פלוני ופלוני, ביררו להם דיינים אלו לפסוק את דינם והתחייבו לקבל עליהם את פסק דינם, כמו ששנו בסנהדרין [כג א]: "זה בורר לו אחד וזה בורר לו אחד, ושני הדיינים בוררים להם עוד אחד".

וכל מעשה בית דין – וכל שטר שנכתב על ידי בית דין, כגון "שטר חלטאתא", שכותבים למלוה שנמסרו לו נכסי הלווה לגביית חובו, כשאין הלווה בפנינו⁽⁴⁾. או "שטר אדרכתא", שכותבים למלוה בזמן שלא מצאו נכסים אצל הלווה, שרשאי הוא

שהוא שטר לראיה בלבד, הוא בפשוטו דבר תמוה, והאריך בענין זה ב"שיעורי רבי שמואל" עמוד יא ואילך.

1. התוספות פירשו: אגרות שום ואגרות מזון – אגרות שבית דין שבמקום זה שולחים לבית דין שבמקום אחר שיעריכו קרקעותיו של הלווה, או שיפסקו מזונות לאשה ולבנות, ולפיכך נקראו "אגרות" ולא "שטרות".

2. ממשמעות לשון המשנה נראה ששטרי חליצה הם מעשה בית דין, שאינם נכתבים אלא בבית דין דווקא, וכן נראה גם מסברה, שכתבת עדים יש לפוסלה מצד מפייהם ולא מפי כתבם, ומכאן תמה החזון איש [אהע"ז סימן קא אות יד וסימן קיא אות י] על מה שפסק בשו"ע [אהע"ז קסא גן] שאם בית דין לא כתבו לה שטר חליצה, כותבים כל שניים שראו את החליצה.

3. נחלקו התנאים ביבמות [קז ב] אם היא צריכה להעשות בפני שלשה שהם בית דין, או שדי שתיעשה בפני שנים שהם עדים. להלכה נפסק בשו"ע [אהע"ז קנה ח] כי מספיק שתמאן בפני שנים. ומכל מקום משנתינו מדברת בשמיאנה בפני בית דין, כי רק בית דין אין כותבים שטר אלא על דבר שכבר אירע ונתקיים, אבל אילו נכתב השטר בפני עדים, יש לחוש שמא כתבוהו וחתמוהו לפני המיאון ולבסוף לא מיאנה ולא מסרוהו לה. נפש חיה.

4. עיין סמ"ע [סימן סה ס"ק לן] בשם בעל התרומות שפירש לדעת רש"י המבאר "אגרות שום" – ששמו בית דין נכסי לזה למלוה בחובו. כי החילוק בין איגרות שום לשטר חלטאתא הוא, ששטר שומא הנעשה בפני הלוה והמלוה נקרא איגרת שום, וכשאין הלוה בפנינו וכותבים למלוה שטר על נכסיו נקרא שטר חלטאתא.

לחזור על נכסי הלווה, ואם ימצא יגבה חובו.

המוצא כל אלו: הרי זה יחזיר אותם לבעליהם, לפי שאין בשטרות אלו כל חשש בהחזרתם – שמה נמלך בעל השטר מלתת אותו, שהרי בית דין לא כתבו את השטר אלא בדבר שכבר מקוים, וגם אין לחשוש לפרעון, שהרי בשטרות אלו אין פרעון⁽⁵⁾.

ב. מוצא שטרות ואפילו שטרי חוב או גט וכדומה, בחפיסה – בשקית, או בדלוסקמא – בתיק, ויש סימנים בכלים הללו.

או שמצא תכריך של שטרות – שטרות

הכרוכים זה בזה, או אגודה של שטרות – שטרות המונחים זה על זה וקשורים ביחד, ויש סימן בצורת הכריכה של השטרות או במנינם באגודה.

הרי זה יחזיר את השטרות למי שיאמר את סימני החפיסה או הדלוסקמא, או סימני הכריכה או האגודה של השטרות⁽⁶⁾.

וכמה שטרות צריך שיהיו יחד כדי שיחשב אגודה של שטרות?

שלשה קשורין זה בזה, כלומר משלושה ומעלה אף המנין הוא סימן, אבל בשניים

כתב הריטב"א, אך דחה דעה זו שהיא דעת יחיד. ובפני יהושע תמה על הש"ך, איך סתמו הפוסקים שמחזירים בלא לפרש שאין גובים ממשועבדים, והרי קיימא לן אחריות טעות סופר ותמיד יכול הוא לגבות ממשועבדים.

ותירץ הפני יהושע, שאין חוששין לקנוניה אלא במקום שהשטר הורע על ידי הנפילה, וכאן בשטר הנמצא בחפיסה שלא הורע על ידי הנפילה [כמו שיבואר בהמשך], לא חוששים לקנוניה.

עוד הקשה הפני יהושע, וכן הקשה הקצות החושן [סה ט] מדוע מחזירים את השטר על פי סימנים, אף שהסימן מוכיח כי מהמלוה נפל, מכל מקום נאמר שהיות ונפל הורע, והשטר פרוע הוא או מוקדם, ומחמת פסולו לא נזהר בו לשומרו והופקר להשליכו.

ותירצו, כי הואיל ויש בשטר סימן או הוכחה שעל פיהם יחזיר לו המוצא, אינו צריך להיות נזהר בו ביותר ואין כאן ריעותא של נפילה.

ובתוספות הרא"ש תירץ, שכשהם בחפיסה ניכר שדרך נפילה נפלו והיה מכון לשומרם. ועוד, ששם יש להסתפק אם מיד הלוה או מיד המלוה נפל, אבל כאן מחזיר למי שנותן סימן.

5. שטרי חליצה, מיאונין ובירורין, אינם עומדים לגביה כל עיקר. וכן שטרי חלטאתא אינם עומדים לגביה, שהרי כבר גבה המלוה את חובו ואין השטר עומד אלא לראיה שהקרקע שלו.

ואיגרת מזון, אף על פי שהיא עומדת לפרעון, שהרי הבעל חייב לזון מחמתה את בת אשתו, מכל מקום מבאר החידושי הרי"ם, כי אין לחוש שמה כבר פרעו, לפי שכל יום הוא צריך ליתן לה את מזונות אותו היום, ואין החוב עומד להיפרע אלא דבר יום ביומו, ועל כן אינו נאמן לטעון שפרע מראש לכמה שנים, כי אין אדם נאמן לומר שפרע חוב שעדיין לא נתחייב בו.

6. הפני יהושע הקשה, מדוע מחזירים למלוה על ידי הסימן שהוא נותן בכלי, נחשוש לפרעון ולקנוניה, שהשטר נפרע ומן הלוה נפל, ומסר הלוה את הסימן למלוה כדי לעשות קנוניה על הלקוחות, וכמו שאמרו לעיל [ג א] שאין מחזירים שטר למלוה אפילו בחייב מודה, משום שחוששים לפרעון ולקנוניה.

הש"ך [סימן סה ס"ק כ וס"ק לא] כתב מכח קושיא זו שאינו גובה אלא מבני חורין ולא ממשועבדים, ובתומים [שם ס"ק טו] כתב, שכן

אין המנין סימן, שהואיל והמוצא מכריז: שטרות מצאתי, הרי מיעוט רבים שניים.

ג. רבן שמעון בן גמליאל אומר: אחד הלוה משלשה — מי שמצא שלושה שטרות של לווה אחד, שלוה משלושה מלווים שונים, שכל שטר הוא ממלווה אחר, יחזיר את השטרות ללוה, שוודאי ממנו נפלו, שאם לא כן, היאך נזדמנו שטרות ממלווים שונים למקום אחד (?)!

ואם מצא שלשה הלוין מן האחד — שלושה שטרות של שלושה לווים שונים שלוו ממלוה אחד יחזיר למלוה, כי הואיל

ונמצא ביחד, ודאי ממנו נפלו. אמנם, אם שלושתם היו כתב ידו של סופר אחד, חוששים שמא מיד הסופר נפלו ולא לוו מעולם, ולפיכך לא יחזיר אלא למי שנותן בהם סימן.

ד. מצא שטר בין שטרותיו, ואינו יודע מה טיבו — כיצד בא לידו, אם הלווה הפקידו אצלו או המלווה, או שמא מקצתו פרוע ושניהם מסרוהו לו שיהא שלישי ביניהם, יהא מונח עד שיבוא אליהו הנביא, ויברר את הספק, ולא יחזיר את השטר לא ללווה ולא למלוה עד שיתברר הדבר⁽⁸⁾.

ובנתיבות המשפט [סה כ] תירץ, שאין חוששים למכירה כלל, כי אם לא כן איך מחזירים אבדה על פי סימנים, שמא מכרה ויודע סימניה, אלא שלעולם מעמידים בחזקת מרא קמא, היינו המלווה, ובשלשה מלווים ולוה אחד, הלוה הוא המרא קמא, ששטר לפרעון עומד ולא למכירה.

8. הנתיבות המשפט [עז א] והחידושי הרי"ם [חור"מ סה ב] הקשו, מדוע לא יתחייב הנפקד לשלם, כדין שניים שהפקידו אצל אחד, זה מנה וזה מאתיים, ושכח הנפקד מי בעל המנה ומי בעל המאתיים שמשלם לשניהם, לפי שפשע, שהיה לו לדעת מי הפקיד אצלו.

ותירצו, ששכחה זו אינה פשיעה ממש אלא גרמא, ואם כן בשטרות פטור, שאינו עדיף מגורם לשרוף שטר שפטור. עוד תירצו, כי בנפקד משניים או לווה משניים, הרי הוא ודאי חייב לאחד, ואינו יוצא ידי השבה עד שיחזיר לשניהם, אבל כאן שאין התביעה אלא מצד המלווה, שהלווה אינו מפסיד אם יהא מונח, הרי זה ספק בחיוב, וכסתם ברי ושמא שאין ברי עדיף.

ובשער המשפט [סה ז] תירץ, שאין הריעותא מעוררת חששות אלא כשיש ספק שמא מן הלוה נפל, אבל כשמתברר על ידי סימן או עדים שמן המלווה נפל, אין חוששים לכלום מחמת הנפילה, שהרי כשהמלווה עצמו מצאו גובה בו, אף שיש עדים שנפל ממנו, כי כיון שנמצא בידו מעמידים את השטר בחזקתו הראשונה [כמבואר ברשב"א בתשובה, הובא בשו"ע סה יב], וכן בכל מקום שמתברר על ידי סימן שמהמלווה נפל, אף שיש ריעותא דנפילה, מכל מקום מחוייב המוצא להחזירו למלווה, וכיון שבא השטר לידו בהיתר גובה בו, שהוא כמו שמצאו בעצמו, ומעמידים את השטר בחזקתו הראשונה.

7. הסמ"ע [סה ל] פירש, כי רבי שמעון בן גמליאל מדבר שהג' שטרות כרוכין. אבל במגן גיבורים ובהגהות הרש"ש פירשו כי רבי שמעון בן גמליאל אינו מצריך שיהיו כרוכין, ודי בהוכחה זו, כי מי קיבצם למקום אחד.

התומים [סה ז] הקשה, מה טעם מחזירים על פי הוכחה זו, ומדוע לא נחוש למכירה, שהשלושה מכרו את השטרות לאחד ומידו נפלו. ועיי"ש תירוצו.

זה התובע בורר לו דיין אחד, וזה הנתבע בורר לו דיין אחד¹⁰, ושני הדיינים בוררים להם את הדיין השלישי.

ולאחר שבררו להם את הדיינים, כותבים בשטר: זה בירר לו את פלוני לדיין, וזה בירר לו את פלוני לדיין, כדי שלא יוכלו לחזור בהם, וזהו שטר בירורין.

שנינו במשנה: וכל מעשה בית דין, כל שטר שנכתב על ידי בית דין — הרי זה יחזיר.

מעשה: ההוא גיטא דאשתכח בי דינא דרב הונא, היה גט שנמצא בבית דינו של רב הונא, דהוה כתיב ביה, שהיה כתוב בו: בשוירי מתא דעל רבים נהרא, בעיר שוירי המצויה אצל נהר רכיס.

ובגט היה כתוב "הנפק", שבית דין בדקו את השטר וחקרו ועמדו על אמיתת הדבר שכל הכתוב בשטר אמת.

ובא שליח הגט שנשלח על ידי אחד מבני אותה העיר, ושמו ושם אשתו תאמו לשמות הכתובים בגט, ואמר שהוא איבדו, וביקש כי יתנוהו לו כדי לקיים את שליחותו ולגרש בו את האשה.

אמר רב הונא: אין ראייה שהיא שייכת לפלוני ששמו מופיע בשטר — מעיר שוירי הידועה, ואפילו אם אין באותה עיר אלא רק אחד שיש לו שם כמו השם המופיע בשטר,

כי חיישינן חוששים לשני שוירי, כי אולי יש כ-ב

ה. אם יש עמהן סמפונות, אם מצא אדם סמפון⁹ בין שטרותיו, היינו שובר שאחד משטרותיו נפרע, יעשה מה שבסמפונות, יקיים מה שכתוב בסמפון, שהשטר הוא בחזקת פרוע, ואף על פי שראוי היה שובר זה להיות ביד הלווה ולא ביד המלוה, מכל מקום אנו אומרים, כי אולי האמין הלווה למלוה ואמר שיקבל ממנו את השובר למחר ושכח.

גמרא:

מאי מה הם שטרי בירורין? מה הם באים לברר?

הבא תרגמו כך פירשו: שטרות אלו הם שטרי טענתא שטרות שבהם כותבים ומבררים את טענות שני הצדדים המתדיינים בבית דין.

רבי ירמיה אמר: שטרות אלו הם שטרות הנעשים עבור ההלכה המבוארת במסכת סנהדרין [כג א]:

שהלכה היא כי בית דין של שלושה דיינים, ואפילו הדיוטות, יכולים לכופף את הנתבע, שיבוא לדון בפניהם עם התובע. אבל, אם הבית דין שהתובע הגיש לו את תביעתו, אינו קבוע בעיר, או שיש בעיר בתי דין אחדים, או משום שהדיינים אינם מומחים, רשאי הנתבע לומר שאינו רוצה להתדיין בפני דיינים אלה אלא בפני אחרים.

וכיצד בעלי הדין בוררים דיינים?

10. מכאן הביטוי הנפוץ "זבל"א" — ראשי תיבות: זה בורר לו אחד.

9. "סמפון" — שובר המבטל שטר, וכל דבר המבטל דבר קרוי סמפון שלו. רש"י בגמרא.